

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

ПРАВОВІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ ЧАСУ

*присвячено захисту прав на місцеве самоврядування
в умовах воєнного десятиліття 2014-2024*

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

11-12 грудня 2024 р., м. Полтава

**КАФЕДРА ПРАВознавства та фінансів
Полтавського інституту економіки і права
Університету «Україна»**

Полтава – 2025

ЗМІСТ

Передмова	10
Розділ 1	
Правове регулювання суспільних відносин в Україні в умовах воєнного стану	
Larisa Kovalenko, Bohdan Kovalenko Legal regulation of the status of the subjects of administrative jurisdiction under the conditions of martial state	11
Геннадій Аванесян, Віктор Булат Перспективи медіації в Україні як способу вирішення спорів	13
Олена Артюх-Пасюта Кримінальна відповідальність уповноважених осіб та керівництва замовників публічних закупівель	14
Оксана Биканова Визнання недійсними правочинів, укладених під впливом помилки	19
Сергій Бойко Підстави недійсності правочинів	21
Крістіна Бондаренко Правова культура юриста як основа його професіоналізму	23
Юрій Бородатий, Тетяна Шахматова Медіація як інструмент боротьби з браконьєрством	24
Дем'ян Братасюк Визнання недійсними кабальних правочинів	25
Анастасія Гевчук Справедливість і законність – основа держави	27
Сергій Гладкий Трансформація правової системи України: зовнішньосистемні аспекти	29
Роман Данко, Роман Потапчук Особливості правового регулювання цифрових активів в Україні та міжнародний досвід	32
Олексій Довбиш Міжнародні миротворчі операції як політичний інструмент врегулювання воєнно-політичного конфлікту	34
Анастасія Дуденченко Проблеми та виклики реформи юридичної освіти	36
Богдан Дудка Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	37
Станіслав Дудник, Юлія Плужник Проблемні аспекти інституту конституційної скарги в Україні	40
Андрій Єленич Огляд джерел адміністративно-правового забезпечення доступу до інформації в умовах воєнного стану в Україні	41
Руслан Жалій Правові засади використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі ЗВО	46
Тамара Жалій Локальна нормотворчість Полтавського національного педагогічного університету щодо формування академічної доброчесності учасників освітнього процесу	49

Станіслав Ольховський, Артем Бондаренко

Правове регулювання воєнного стану в Україні 92

Іван Паламарчук

Щодо доцільності скасування арешту майна в рамках кримінального
провадження до розгляду справи судом по суті..... 93

Олександр Петренко, Костянтин Парамонов

Мирні переговори, як один із способів врегулювання військових
конфліктів 96

Ярослав Пешков

Окремі аспекти медіативної процедури в медичних конфліктах
у Великобританії..... 98

Олександра Подольська

Актуальні проблеми системи підготовки юристів в Україні 100

Олена Порада, Максим Порада

Правове регулювання суспільних відносин в Україні в умовах воєнного
стану 101

Сергій Приходько

Принципи легітимації влади в умовах сучасної України 102

Наталія Рябокінь, Наталія Дяченко

Соціальні аспекти викладання дисципліни Іноземна мова для юристів . 106

Марія Скільська

Нововведення Трудового кодексу для суб'єктів господарювання 107

Олександр Скрипнюк

Авторитарний скринінг сучасного гібридного політичного режиму..... 110

Дмитро Стрілко

Моделі медіації та перспективи їх впровадження в Україні 113

Руслан Супруненко

Правові засади пам'яткоохоронної діяльності в Україні 115

Дар'я Тарасенко

Методика викладання міжнародного гуманітарного права в закладах
освіти в умовах змін навчальних програм 119

Володимир Тарасюк

Правове регулювання застосування штучного інтелекту: вітчизняний і
зарубіжний досвід 121

Світлана Товста

Санкції та міжнародний тиск як спосіб впливу на агресора в військових
конфліктах..... 124

Даяна Чумаиш

Адаптація законодавства України до умов воєнного стану: між
міжнародними стандартами та національними реаліями 126

Іван Шаптала, Вікторія Сергієнко

Техніко-юридична досконалість як критерій оцінки якості
правотворчого процесу 129

Тамара Шаравара

Порівняльний аналіз діяльності польських і українських громад на
рівні солтиств і старостатів 131

Лідія Шкварок

Особливості правового регулювання суспільних відносин в Україні під
час воєнного стану: виклики та перспективи 134

4. Запровадження ефективної системи експертної оцінки: використання спеціалізованих юридичних і економічних експертів для оцінки законопроектів; аналіз впливу законодавчих актів на різні сектори економіки та суспільства.

5. Підвищення кваліфікації учасників нормотворчого процесу: проведення тренінгів та семінарів для законодавців і представників виконавчої влади з питань законодавчої техніки та процедур; забезпечення доступу до новітніх підходів і практик у нормотворчості.

6. Впровадження системи моніторингу та оцінки результативності законодавства: створення механізмів для оцінки впливу прийнятих законів на суспільство, економіку та інші сектори; проведення регулярного моніторингу виконання законодавства та його впливу на практику.

7. Узгодження міжнародних стандартів та практик: адаптація міжнародних норм і стандартів до національної законодавчої бази; забезпечення відповідності законодавства міжнародним зобов'язанням країни.

8. Забезпечення правової стабільності і прогнозованості: зменшення кількості змін в законодавстві, які призводять до правової нестабільності; планування і передбачення можливих змін в законодавстві заздалегідь.

Ці шляхи дозволять покращити якість та ефективність нормотворчого процесу, зробити його більш прозорим і відкритим для громадськості, а також забезпечити відповідність законодавства міжнародним стандартам та потребам суспільства.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М. О. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування України: проблемні питання. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Право. 2011. Вип. 2. С. 21–39.
2. Вороніна І. М. Теоретико-методологічні засади вдосконалення відомчої нормотворчості в умовах трансформації перехідного суспільства. *Право і суспільство*. 2015. № 5. С. 29–34.
3. Дзюбенко О. Л. Теоретичний аспект відомчої нормотворчості. *Право і суспільство*. 2009. № 4. С. 12–16.
4. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка. Харків : Право, 2015. 584 с.
5. Шевченко Г. Проблеми нормотворчої діяльності суб'єктів нормотворення. *Юридичний журнал*. 2008. № 3. С. 62–68.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЬСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД НА РІВНІ СОЛТИСТВ І СТАРОСТАТІВ

Тамара Шаравара,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри політології, історії і філософії
Полтавського державного аграрного університету

Дослідити особливості функціонування польських громад на рівні солтиств і водночас порівняти їхнє функціонування з українськими громадами на рівні старостатів стало можливим завдяки виконанню Проєкту програми Еразмус+, напряду Жан Моне, який реалізують науковці Полтавського державного аграрного університету на тему «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики

ЄС для України» / «Citizen participation and social dialogue as key factors in the development of sustainable territorial communities: EU best practices for Ukraine» / № 101085535 — SuTCom — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH (Термін реалізації проєкту: 01.10.2022 р. – 30.09.2025 р.) [1].

Отже, 4 квітня 2023 року делегація науковців від університету відвідала солтиство Гробнікі Глубчицького повіту Республіки Польща. Оскільки проєкт передбачає сприянню організації співпраці між українськими та польськими громадами, то між солтисом с. Гробнікі Павлом Бучеком і головою Нехворощанської територіальної громади Полтавської області Віктором Дубовичем було укладено угоду про співпрацю за сприяння Полтавського державного аграрного університету [2]. Село Гробнікі має давню історію, назва якого походить від ордену мальтійських лицарів – Ордену Святого Гробу Господнього, а його солтис пан П. Бучек зі значною перевагою, понад 70% голосів, був вкотре обраний у 2024 році на свою посаду. Як 2023 р. так і 2024 р. він поділився досвідом організації життя в громаді. Спілкуючись із науковцями і представниками органів самоврядування Полтавщини, він зауважив як важливо розуміти, що польським солтиствам так само бракує коштів на всі потреби мешканців, як і українським органам самоврядування. Однак ключовим фактором успіху розвинених солтиств, крім облаштування соціального простору, інфраструктури села, підтримки сфери освіти тощо, є насамперед виборність самої посади солтиса, який не лише активно працює над своїм іміджем і примножує статки села. Насамперед солтис у Польщі проявляє значну ініціативу в залученні коштів ЄС для розбудови населеного пункту, розуміючи, що його перебування на посаді і участь у майбутніх виборах залежить від голосування мешканців. До прикладу, пан П. Бучек є автором багатьох проєктів розвитку інфраструктури с. Гробнікі, завдяки яким системно залучав кошти ЄС. Прикро, що українська реформа самоврядування має безліч недоліків і найвагомішим, на наш погляд, є саме призначуваність українських старост на свої посади.

В Україні староста – це адміністративна посада запроваджена у 2015 році для належного представлення інтересів усіх жителів старостинських округ в укрупнених територіальних громадах. Станом на сьогодні в Україні кандидатура старости відповідного старостинського округу, не підтримана сільською, селищною, міською радою, не може бути повторно внесена для затвердження в цьому старостинському окрузі протягом поточного скликання відповідної сільської, селищної, міської ради. Порядок проведення громадського обговорення (громадських слухань, зборів громадян, інших форм консультацій з громадськістю) кандидатури старости затверджується сільською, селищною, міською радою [3]. Отже староста, який не до вподоби очільнику ТГ не має шансів здобути свою посаду. Водночас чіткої, швидкої й дієвої процедури відкликання старост зі своїх посад, які демонструють бездіяльність, в Україні немає. Тож станом на сьогодні є значна кількість старостинських округів, в яких старости навіть не проживають, регулярно їх не відвідують і не дбають про інтереси громад. Тим, що староста має бути автором прогресивних сучасних проєктів, залучати кошти ЄС, брати участь в сесіях міської ради (якщо село входить до міської територіальної громади) і відстоювати інтереси мешканців – окремі українські старости не переймаються, адже їхня призначуваність – це свого роду індульгенція на бездіяльність.

У Республіці Польща солтис – це виборна посада, на відміну від голови невеликого старостинського округу в Україні. Правильність такого підходу до організації структури органів самоврядування вкотре переконливо підтвердив і візит університетської делегації до ратуші м. Глубчіце та зустріч із бургомістром м. Глубчіце Адамом Крупю [4], який наголосив на дуже тісній співпраці мерії з мешканцями населених пунктів та солтисами, на вільному доступі мешканців громади до бургомістра.

У рамках реалізації вищезгаданого проєкту, делегація науковців ПДАУ, також з метою вивчення досвіду діяльності органів самоврядування Республіки Польща у 2024 році відвідала м. Щецин Західнопоморського воєводства та прилежні до нього громади. До делегації доєднався голова Великобудищанської громади Миргородського району Полтавської області Микола Шаблій [5], [6]. Вкотре переконалися, що ініціатива розвивати інфраструктуру населених пунктів, зони відпочинку й оздоровлення, дбати про простір для людей з інвалідністю чи особливими потребами, розвивати туризм здебільшого йде саме від очільників населених пунктів.

Як бачимо, успіх реформи органів самоврядування в Україні прямо залежить від дієвості найнижчої ланки – старостатів. Наслідки російської агресії проти України свідчать про те, наскільки важко старостам організовувати підтримку постраждалим мешканцям, тим хто втратили житло тощо. Призначувальність посади старости в Україні не сприяє активності, прояву ініціативи, прагненню виправдати довіру мешканців громад. Відповідно до моніторингу Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України щодо реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні станом на 01 жовтня 2023 року місцевою радою було затверджено лише 7482 старост, поки у складі територіальних громад по всій Україні було виділено 7567 старостинських округів [7].

Список використаних джерел:

1. Реалізація проєкту програми Еразмус+ напряму Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України» в Полтавському державному аграрному університеті. – URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/sutcom>
2. Між головою сільської ради (солтисом) с. Гробнікі Павлом Бучеком і головою Нехворощанської територіальної громади Полтавської області Віктором Дубовичем було укладено угоду про співпрацю за сприяння ПДАУ. – URL: <https://www.pdau.edu.ua/news/mizh-golovoyu-silskoyi-rady-soltysom-s-grobniki-pavlom-buchekom-i-golovoyu-nehvoroshchanskoyi>
3. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні в редакції 10.10.2024. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, № 24, ст.170.
4. Продовжуємо вивчати особливості місцевого самоврядування в Польщі. Офіційний сайт Нехворощанської громади. – URL: <https://nehvoroshagromada.gov.ua/news/1680929767/>
5. Нові можливості співпраці: представники ПДАУ відвідали Пікнік неурядових організацій у Щецині. – URL: <https://www.pdau.edu.ua/news/novi-mozhlyvosti-spiivpraci-predstavnyky-pdau-vidvidaly-piknik-neuryadovyh-organizaciy-u>
6. Зустріч із заступником голови місько-сільської громади Степніци паном Ришардом Лавіцкім. – URL: <https://www.pdau.edu.ua/news/20-chervnya-vidbulasya-zustrich-delegaciyi-pdau-ta-golovy-velykobudyshchanskoyi-gromady-mykoly>

7. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. – URL: https://mtu.gov.ua/files/Моніторинг_01.10.2023.pdf

Funding. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

SuTCom

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лідія Шкварок,

викладач Тернопільського фахового коледжу

Відкритого Міжнародного Університету Розвитку Людини «Україна»

Правове регулювання суспільних відносин є основою забезпечення стабільності та ефективного функціонування держави навіть у кризових умовах. Воєнний стан, який діє в Україні через військову агресію російської федерації, став серйозним випробуванням для правової системи країни. В таких умовах особливо актуальним є питання балансу між дотриманням прав людини та забезпеченням національної безпеки. У цій доповіді розглядатимуться наступні питання: як впроваджуються зміни в правовому регулюванні, які виклики постають перед суспільством і державою, а також буде запропоновано можливі напрями вдосконалення правового механізму.

Воєнний стан регулюється Конституцією України, Законом України "Про правовий режим воєнного стану" та іншими нормативними актами. Цей режим передбачає тимчасове обмеження окремих прав і свобод громадян, таких як свобода пересування, право на мирні зібрання, приватність кореспонденції тощо.

Розглянемо **ключові виклики**, що постають перед правовою системою України в умовах воєнного стану, та розкривають їх багатовимірний характер.

Обмеження прав людини:

В умовах воєнного стану окремі права та свободи можуть бути суттєво обмежені. Наприклад, запровадження комендантської години, контроль за поширенням інформації у ЗМІ, мобілізація та примусове вилучення майна для потреб оборони. Ці заходи викликають необхідність постійного моніторингу для запобігання зловживанням владою. Важливо забезпечити прозорість та обґрунтованість кожного рішення, що впливає на права громадян.

Правова невизначеність:

Через швидкі зміни в законодавстві виникають складнощі у правозастосуванні. Наприклад, місцеві органи влади не завжди мають чіткі вказівки щодо реалізації нових норм. Це створює ризик конфліктів між різними рівнями виконавчої влади та ускладнює доступ громадян до правової допомоги.

Вплив на економічні та соціальні права:

Запровадження воєнного стану впливає на економічну діяльність і трудові відносини. Обмеження на переміщення, військова мобілізація, реквізиція приватного майна та заборона страйків можуть погіршити становище громадян,

особливо вразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи або малозабезпечені.

Захист критичної інфраструктури:

Забезпечення функціонування енергетичних, транспортних, медичних систем та інших об'єктів критичної інфраструктури є пріоритетним завданням держави. Однак, правові механізми захисту інфраструктури часто не адаптовані до умов воєнного часу, що створює додаткові ризики.

Правове регулювання в умовах окупації та деокупації:

Особливої уваги потребує правове забезпечення на звільнених територіях. Це включає вирішення питань реінтеграції, відновлення прав власності, розслідування воєнних злочинів, компенсації постраждалим та впровадження механізмів перехідного правосуддя.

Дотримання міжнародних зобов'язань:

Україна, як держава-учасниця численних міжнародних договорів, зобов'язана дотримуватися міжнародного гуманітарного права навіть під час війни. Це стосується захисту цивільного населення, поводження з військовополоненими та недопущення використання заборонених видів зброї. Водночас важливо, щоб міжнародні партнери підтримували зусилля України в цьому напрямі.

Для підвищення ефективності правового регулювання в умовах воєнного стану необхідно враховувати наступні **напрями вдосконалення**:

Розробка чітких правових механізмів реалізації воєнного стану:

Важливо створити нормативні акти, які детально регулюють дії органів влади під час воєнного стану, включаючи алгоритми прийняття рішень, процедури мобілізації, евакуації населення, реквізиції майна. Це дозволить знизити правову невизначеність і мінімізувати ризики перевищення повноважень.

Посилення правових гарантій захисту прав людини:

Необхідно впроваджувати прозорі механізми контролю за обмеженнями прав і свобод, наприклад: регулярний моніторинг дотримання прав людини з боку омбудсмена та громадських організацій; чіткі часові межі для обмежувальних заходів із можливістю їх перегляду; встановлення механізмів компенсації за порушення прав громадян у разі неправомірних дій держави.

Інтеграція міжнародного досвіду:

Досвід інших країн, які переживали воєнний стан (наприклад, Ізраїлю), може бути корисним для розробки українського законодавства. Зокрема, це стосується захисту прав цивільного населення, забезпечення правосуддя в умовах війни та запровадження систем раннього реагування на надзвичайні ситуації.

Підвищення правової обізнаності населення:

Важливо створити інформаційні кампанії, які роз'яснюють права й обов'язки громадян під час воєнного стану. Це можуть бути онлайн-курси, роздаткові матеріали, спеціальні довідники та мобільні додатки, які надаватимуть актуальну правову інформацію.

Зміцнення інституційної спроможності:

Органи державної влади та місцевого самоврядування повинні бути забезпечені необхідними ресурсами та знаннями для реагування на виклики воєнного стану. Сюди можна віднести: проведення навчань для посадовців, військових, рятувальних служб і правоохоронців; запровадження цифрових платформ для швидкого обміну інформацією між різними відомствами тощо.

Розвиток механізмів перехідного правосуддя:

У звільнених регіонах потрібні спеціальні правові інструменти для реінтеграції, розв'язання конфліктів, амністії для окремих осіб та відновлення справедливості для жертв воєнних злочинів. Для цього можуть і повинні бути створені спеціальні комісії та трибунали.

Забезпечення прозорості використання ресурсів:

Воєнний стан вимагає мобілізації значних матеріальних, людських і фінансових ресурсів. Необхідно створити незалежні механізми аудиту та громадського контролю за їх використанням, щоб уникнути корупції та неефективного управління.

Врегулювання трудових і соціальних відносин:

Потрібно оновити законодавство, яке стосується прав працівників у зоні бойових дій та вимушено переміщених осіб, передбачивши гнучкі форми зайнятості, можливості дистанційної роботи та спеціальні соціальні гарантії.

Модернізація системи безпеки:

Необхідно удосконалити правові механізми захисту критичної інфраструктури та запровадити сучасні технології, такі як системи кіберзахисту, моніторингу загроз і реагування на надзвичайні ситуації.

Вважаю, що запропоновані заходи сприятимуть формуванню ефективної, прозорої та справедливої системи правового регулювання, яка відповідатиме викликам сучасності й забезпечуватиме захист прав і свобод громадян навіть у кризових умовах.

Воєнний стан є складним, але необхідним механізмом забезпечення національної безпеки в умовах зовнішньої агресії. Успіх його впровадження залежить від здатності держави дотримуватися принципу верховенства права, забезпечуючи баланс між безпекою та правами людини. Подальші дослідження та вдосконалення правового регулювання в умовах воєнного стану є ключовими для підвищення довіри громадян до правової системи та зміцнення державності України.

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Nataliia Kraus,
Dr.Sc. (Economics), Professor
Leading Researcher of Scientific and research part
Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy, Ukraine

Kateryna Kraus,
Ph.D. (Economics), Associate Professor
Senior Research Officer of Scientific and research part
Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy, Ukraine

In the conditions of global challenges, economic turbulence, relocation of businesses, and migration of Ukrainians abroad, the task of developing tools and ways out of the extremely complex socio-economic crisis in which the economy and Ukrainian society are currently located becomes urgent. The restoration of Ukraine's economy to the pre-war level and its exits in the post-war period on the path of innovative development lie in the plane of digital transformation at the national, regional, and branch levels and the creation of the necessary effective mechanisms and measures for digitalization of the economy. Reconstruction of Ukraine's economy is fundamental both for Ukrainian society and for foreign partners. The implementation of the planned tasks defined in 2023 and 2024 by the Government of Ukraine in part to support entrepreneurship plays an important role in the reconstruction of the innovative and digital development of the country's economy on the basis of inclusion [1, c. 1524].

"Inclusive planning is thinking through measures to ensure the participation of all people in society. It consists of several stages. First, awareness and acceptance of the fact that all people are different and have many different characteristics: age, gender, property status, race, language characteristics, etc. Secondly, it is the identification of factors and barriers that cause discrimination and prevent different people from being included in the life of communities. Third, creating conditions for overcoming these barriers" [2].

A vivid example of the government's support for inclusive development is the regular opening over the past 3 years of multi-functional administrative inclusive buildings, which house the Center for Health Care (in them you can register your place of residence, get a certificate, legal and social advice), dispensaries, post offices [3].

"Economic inclusion depends on access to resources, opportunities and participation of all segments of the population in the economic life of society. Among the factors influencing economic inclusion, it is worth mentioning: socio-economic conditions, socio-cultural factors, variability of the legislative framework and regulation, education and qualification, financial inclusion, social protection, unemployment rate, entrepreneurial activity" [4, p. 98].

In order to realise the innovative and digital development of the Government of Ukraine, it is necessary to pay due attention to the research personnel, both morally and financially. It's the researchers in the laboratories who generate ideas, conduct

experiments and possess unique experimental samples of their inventions. Intellectual capital of Ukraine is "chased" by a number of post-industrial, innovative countries, and in their own country neither they nor their inventions are "undervalued", which is the reason why Ukraine is lagging behind in innovative development. Sometimes scientists have to implement their ideas on a test sample not because of them, but in spite of them, because the "price of the issue" is high, and researchers simply do not have the funds to do so. The reasons are as follows: The government does not consider this a priority for funding due to a lack of foresight and does not have complete reliable information on the value of domestic inventions and developments; Firstly, businesses observe a lack of trust in the government. This is due to the belief that as long as there are no economic consequences, they are "untouched" by various state controlling institutions. Conversely, when economic benefits emerge, businesses encounter inadequate protection of their intellectual property rights and a fragile institution of intellectual property ownership. Secondly, businesses are reluctant to wait for economic benefits due to intense competition, dynamic shifts in the business environment, market conditions, and shifts in consumer preferences [5, c. 181].

Foreign partner countries are actively involved in the training of Ukrainians of various backgrounds, in terms of starting a business. Thus, the joint international grant project "Teaching digital entrepreneurship" with the participation of Ukrainian scientists was successfully implemented. The results of the international project were educational products on digital entrepreneurship ("Doing business digitally: a textbook"; "How to do business in digital era?: a casebook"; "Digital Entrepreneurship: Curriculum"; "Teaching notes for Casebook 'How to do business in digital era?' "; "Teaching guidelines for digital entrepreneurship" [6; 7; 8; 9]) and the opportunity to undergo training according to these methodical recommendations, practical tasks and manuals.

Pursuing the goal of the fastest reconstruction of the economy of Ukraine, it is also worth improving the existing scientific and technological network in terms of its branching, with an emphasis on high-quality public-private partnerships. Develop a program to support digital entrepreneurship in the field of information and communication technologies and open regional technology centers for joint work with local entrepreneurs. Programs for the development of digital entrepreneurship in the regions should have effective targeted mechanisms for encouraging breakthrough and technological innovations. So, for example, in the western and central regions of Ukraine, where there are the most relocated businesses from the eastern and southern regions, it is worth implementing the practice of introducing preferential taxation for traditional enterprises with innovative technologies and enterprises that are widely digitizing their business processes. We consider it a consistent and logical step for digital enterprises to provide preferential loans for the purpose of introducing innovative and breakthrough technologies into production business processes [1, c. 1535–1536].

Reference:

1. Kraus K., Kraus N., Pochenchuk G., Manzhura O., Kyrpushko V. (2024). Recovery of the Economy of Ukraine on the Basis of Digital Entrepreneurship: Forecast Expectations, Models and Scenarios of Post-War Development. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, Vol. 21, Art. #124. 1523–1538. DOI: 10.37394/23207.2024.21.124.

2. Olena Zelenska's initiative "Without barriers". "Barrier-free guide" (2021). *Barrier-free. Public organization*, September 18–25, 2021. Retrieved from: <https://bf.in.ua/> (Last accessed: 14.10.2024).
3. Selishcheva L. (2024). "Poshta, TsNAP ta ambulatoriia: na Kyivshchyni vidkryly suchasnu adminbudivlyu" [Post office, National Medical Center and dispensary: a modern administrative building was opened in Kyiv region]. *Our Kyiv* (October 19, 2024). Retrieved from: <https://nashkiev.ua/news/poshta-tsnap-ta-ambulatoriia-na-kiivschini-vidkrili-suchasnu-adminbudivlyu> (Last accessed: 20.10.2024).
4. Ptashchenko O. (2023). "Ekonomichna inkluziia na mizhnarodnomy ta regionalnomy rivniakh: finansovy aspekt" [Economic inclusion at the international and regional levels: the financial aspect]. *World of finance*, 2(75), 95–105. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.095>.
5. Kraus K., Kraus N., Marchenko O. (2024). Forecasting the innovative and digital strength of Ukraine's economy on the basis of correlation-regress analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 10, no. 3, 180–192. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2496/2489>. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-3-180-192>
6. Botti A., Parente R., Vesci R. (eds.) (2023). *How to do business in digital era?: a casebook*. Second edition. Salerno-Cracow: Cracow University of Economics. URL: https://ted.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/2023/12/Case-book_rev_2nd_web.pdf (accessed 22 September 2024).
7. Herold D.M. (eds.) (2022). *Digital Entrepreneurship: Curriculum*. Vienna-Cracow: Cracow University of Economics. URL: https://ted.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/2023/12/Curriculum_Book_v1.1_web.pdf (accessed 26 September 2024).
8. Kraus N., Kraus K., Babukh I., Lisitsa V., Novikova O. (2023). Activities of Digital Platforms on the Basis of Clusterization and Innovative Development Strategies in the Conditions of European Integration. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, Vol. 19, Art. #108. 1179-1195. DOI: 10.37394/232015.2023.19.108.
9. Magliocca P. (eds.) (2023). *Doing business digitally: a textbook*. Second edition. Foggia-Cracow: Małopolska School of Public Administration, Cracow University of Economics. URL: https://ted.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/2023/12/Text-book_2nd_ed.pdf (accessed 24 September 2024).

INTEGRACJI MODUŁÓW WSPARCIA ROLNICTWA

Władysław Wornalkiewicz,

dr inż., prof. ANS-WSZiA

The Academy of Applied Sciences

Academy of Management and Administration in Opole (Poland)

Wstęp

Współcześnie systemy wspomagające zarządzanie firmą są niezbędnym narzędziem do funkcjonowania każdego zakładu. Służą do usprawnienia pracy pracowników i ułatwienia komunikacji z kontrahentami, z innymi oddziałami, centralą oraz instytucjami. Ponadto znacznie ułatwiają realizację wykonywanych zadań, dostarczają niezbędnych informacji i wywierają pozytywny wpływ na spójność przedsiębiorstwa. Tak więc wymagania jakie stawia klient, zapisy w przepisach

prawnych czy wręcz sam pracownik zmuszają pracodawców do wdrażania techniki IT. Zatem nowoczesne rozwiązania systemowe wykorzystujące sieć globalną Internet stały się koniecznością i stanowią niezbędne minimum dla dobrze prosperującego przedsiębiorstwa.

Instytucje państwowe posiadając ograniczenia budżetowe i specyficzną strukturę zależności występujących pomiędzy oddziałem, a centralą oraz wyznaczniki zawarte w aktach normatywnych (jak zamówienia publiczne) nie mają zbyt wiele możliwości rozwoju w zakresie informatyki. Jednakże pracownicy, jak i kontrahenci chcą sprawnej i zrozumiałej współpracy. Ponadto rzadkością w jednostkach budżetowych jest zastosowanie strategii zarządzania wiedzą.

Opracowanie niniejsze bazuje na wykonanej pod kierunkiem autora pracy magisterskiej¹. W badaniu wykorzystano opinie pracowników wyrażone na podstawie ankiet oraz dopowiedzenie wątpliwych kwestii określone w przeprowadzonym wywiadzie. Materiał empiryczny pochodzi z badania opinii, przeprowadzonego wśród pracowników Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa - Oddział w Opolu (KOWR OT Opole).

Respondentami byli najbardziej aktywni pracownicy, którzy chętnie dzielą się wiedzą. W pierwszej kolejności przeprowadzona została ankieta wśród 40. pracowników, których staż pracy jest powyżej 5 lat, a kolejno dwie osoby na szczeblu kierowniczym udzieliły wypowiedzi i podzieliły się ich wizją sprawniejszego funkcjonowania systemów i wpływu możliwości zmian na lepsze wyniki pracy podległych im komórek organizacyjnych. Badanie ankietowe wykazało konieczność zmian systemowych, możliwości i zasadności ich przeprowadzenia zwłaszcza na poziomie integracji stosowanych aplikacji programowych, w zakresie obsługi nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa. W niniejszym opracowaniu pracy magisterskiej występuje szereg skrótów, które już teraz na wstępie warto objaśnić:

- API - *Application programming interface* (interfejs programowania aplikacji),
- ARIMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- BI - *Business Intelligence* - narzędzie analityczne do prowadzenia analiz controllingowych,
- CRM - *Customer Relationship Management* (zarządzanie relacjami z klientami),
- DMS - System zarządzania dokumentami,
- e-Doręczenia - Elektroniczny odpowiednik listu poleconego za potwierdzeniem odbioru,
- E-obieg - Elektroniczny obieg dokumentów,
- E-Puap - Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej,
- EPR - *Enterprise Resource Planning* (planowanie zasobów),
- EZD - Elektroniczne zarządzanie dokumentacją,
- IC - *Inventory Control* (Sterowanie zapasami),
- ICT - Technologia informacyjno – komunikacyjna (*Information and communication technologies*),
- IT - *Information Technology*,
- JRWA - Jednolity rzeczowy wykaz akt,
- MRP - *Material Requirements Planning* (Planowanie zapotrzebowania materiałowego),
- OCR - Automatyzacja procesów wprowadzania dokumentów,

¹ Wilczek T., *Analiza możliwości integracji systemów w zakresie nieruchomości rolnych*, Akademia Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu, 2024.

SCM - *Supply Chain Management* (System zarządzanie przepływem towarów),
SRM - *Supplier Relationship Management* (Zarządzanie relacjami z dostawcami),
TQM - *Total Quality Management* (Kompleksowe zarządzanie jakością),
VPN - *Virtual Private Network* (Wirtualna sieć prywatna),
WMS - *Warehouse Management System* (System do zarządzania magazynem),
WRSP - Własność Rolna Skarbu Państwa

Zintegrowany system informatyczny

Każde przedsiębiorstwo, do sprawnego funkcjonowania potrzebuje integracji różnych funkcji, takich jak finanse, zasoby ludzkie, produkcja, sprzedaż czy marketing. Integracja dokonuje się poprzez udostępnianie informacji na temat działalności organizacji na różnych poziomach zarządzania. Niezawodnym sposobem unifikacji procesów biznesowych oraz systemów i technologii informatycznych w przedsiębiorstwie jest stosowanie systemów informatycznych.

Systemy informatyczne wspierają zadania podstawowe, kontrolne procesów biznesowych czy zarządzanie dokumentami elektronicznymi. Te systemy to również narzędzie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa, bowiem stanowią wydzieloną, skomputeryzowaną część systemu informacyjnego². Encyklopedia *Britannica* definiuje „*information system*” jako „*zintegrowany zestaw składników do zbierania, przechowywania, przetwarzania i komunikowania informacji*”, na który składa się *hardware*, programy, bazy danych, telekomunikacja, zasoby ludzkie i procedury³. Natomiast z innego punktu rozpatrywania, system informacyjny to nauki o przetwarzaniu informacji.

W naukach o zarządzaniu informacja jest bowiem pojmowana jako element przekazywania wiedzy od odbiorcy informacji, umożliwiający zwiększenie pewności działania odbiorcy tejże informacji. Informacja jest zatem wartością dodaną w systemie przekazywania komunikatu od odbiorcy. Danymi są fakty poddane interpretacji, kwantyfikowane lub jakościowe przedstawione w określonej formie. Informacje zatem stanowią przetworzone dane, które zostały wstępnie zinterpretowane.

Systemy informatyczne jako sztuczne służą do przetwarzania danych w sposób zautomatyzowany i schematyczny. Są to zbiory powiązanych ze sobą elementów, którego funkcją jest przetwarzanie danych przy użyciu techniki komputerowej⁴. Z realnego punktu widzenia system informatyczny organizacji można zobrazować w postaci uporządkowanych elementów takich jak⁵:

- kadra pracownicza obsługująca system,
- dane i informacje,
- rozwiązania organizacyjne,
- narzędzia i urządzenia technologii informatycznej,
- zbiór metainformacji (informacji o informacji),
- relacje pomiędzy elementami systemu informatycznego,
- otoczenie i budowa systemu informatycznego.

System zarządzania to system złożony z zasad, procedur, metod, opisów stanowisk, narzędzi pracy, ludzi oraz relacji pomiędzy nimi. Zadaniem tych zasad jest

² Kisielnicki J., Sroka H., *Systemy informacyjne biznesu*, Placet, Warszawa 2005, s. 18.

³ <https://prawo.it.pl/2010/12/19/system-informatyczny-system-informacyjny-usluga-informatyczna/>,

⁴ Ibidem, s. 9.

⁵ Wornalkiewicz W., *Procesy informacyjne w zarządzaniu*, Wydawnictwo WSZiA, Opole 2020 s. 10.

osiągnięcie wyznaczonych celów poprzez ciągłe doskonalenie wszystkich jego elementów. Systemu zarządzania powinien zmierzać do poprawy jakości własnych wyrobów, usług, także obsługi klienta i wszystkich innych, zdefiniowanych elementów. Celem wdrożenia systemu zarządzania jest zmniejszenie ilości nieprawidłowości, niezgodności i braków wewnętrznych. System zarządzania usprawnia obieg informacji i dokumentów w instytucji, buduje świadomość oraz kulturę organizacyjną. Ponadto wprowadza przejrzysty podział zadań, uprawnień i odpowiedzialności wszystkich pracowników.

Rozpowszechnienie Internetu przyczyniło się w znacznym stopniu do zmian w sposobie funkcjonowania przedsiębiorstw, dostarczając nowych narzędzi pozwalających sprostać oczekiwaniom biznesowym. Takie zmiany wymuszają stosowanie w firmach systemów przetwarzania informacji, lecz skuteczne zarządzanie informacją wymaga zaprojektowania i wdrożenia odpowiedniej infrastruktury teleinformatycznej.

Podstawowym narzędziem organizacyjnym, umożliwiającym każdemu przedsiębiorstwu podnoszenie poziomu jakości wytwarzanych wyrobów czy też świadczonych usług, poprzez ciągłe doskonalenie metod i sposobów działania jest zgodność z normami ISO (*International Organization for Standardization*). Główną normą jest ISO 9001 jako międzynarodowy standard poświęcony systemowi zarządzania jakością. Stosowanie wymagań normy ISO 9001 stanowi podstawę wdrożenia zarządzania przez jakość TQM (*Total Quality Management*). Natomiast system CRM (*Customer Relationship Management*) to strategia biznesowa oparta o systemy informatyczne gromadzące dane klienta ze wszystkich źródeł, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych w celu ich analizy.

Zintegrowane systemy informatyczne (ZSI) są zaawansowanymi rozwiązaniami wspomagającymi procesy zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach. ZSI to system komputerowy (zbiór programów) obejmujący obszary działania: finanse i księgowość, sprzedaż i zaopatrzenie, konstrukcja i technologia, produkcja, utrzymanie ruchu i remonty, inne⁶. ZSIZ (zintegrowane informatyczne systemy zarządzania) są najczęściej wdrażane jako środowisko aplikacyjne integrujące różne obszary funkcjonowania przedsiębiorstw na poziomie operacyjnym. ZSI najczęściej wspiera działania przedsiębiorstwa opartego na metodologiach zarządzania produkcją takimi jak:

EPR (*Extended Producer Responsibility*),

SCM (*Supply Chain Management*),

WSM (*Warehouse management system*).

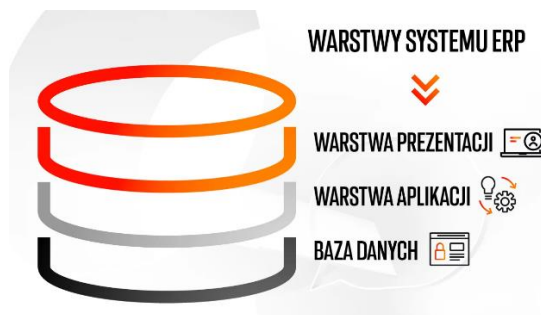
Metodologia EPR (rozszerzona odpowiedzialność producenta) to systemy, które gromadzą wiele modułów dzięki czemu pozwalają na objęcie nimi wszystkich aspektów firmy poprzez logistykę, magazyny, a także zarządzanie i raportowanie⁷.

Natomiast zintegrowane aplikacje pakietu SAP ERP łączą wszystkie obszary przedsiębiorstwa w ramach inteligentnego pakietu rozwiązań dostępnych na całkowicie cyfrowej platformie, wypierając wcześniejsze wersje. Ideę budowy tego rozwiązania informatycznego przedstawiono na rysunku 1⁸.

⁶ Ibidem.

⁷ Wornalkiewicz W., *Wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego wspomagającego zarządzanie*, WSZiA Opole, 2015. s. 16-17.

⁸ <https://www.sap.com/poland/about/what-is-sap.html>.

Źródło: <https://hicron.com/pl/blog/sap-erp-biznesowe-kompendium-wiedzy/>.

Rys. 1. Budowa SAP ERP

Struktura systemu ERP zaoferowana przez SAP przechodzi przez kolejne etapy. W bazie danych (dla wszystkich modułów) przechowywane są informacje wykorzystywane przez oprogramowanie. Informacje można przeglądać, aktualizować, archiwizować i usuwać. Potrzebne jest tu jednak wprowadzenie zabezpieczenia, które nie pozwoli osobom nieautoryzowanym na dostęp do tej najgłębszej warstwy oprogramowania.

W warstwie aplikacji przetwarzane są żądania użytkownika (wprowadzanie zmian, przywoływanie danych, generowaniem raportów). Aby żądanie zostało zidentyfikowane jak najszybciej, jest ono przesyłane zawsze do tego serwera, który w danej chwili ma najmniejsze obciążenie. Warstwa prezentacji to interfejs do pracy użytkownika. Jego żądania wysyłane są z warstwy prezentacji, a następnie są przetwarzane przez warstwę aplikacji. Kolejno wymagane dane w następnym kroku są pobierane z bazy danych, przetwarzane i wyświetlone z powrotem w warstwie prezentacji. W taki sposób każdy użytkownik może pracować z systemem, bez zagłębiania w bardziej skomplikowane warstwy oprogramowania.

System zarządzania dokumentacją

Każde przedsiębiorstwo wymaga efektywnego zarządzania dokumentami. *System Zarządzania Dokumentami* (DMS) jest rozwiązaniem dla firm i instytucji, w których istnieje do przetworzenia duża ilość dokumentów w wersji papierowej. Dzięki tym systemom możliwe jest zbudowanie profesjonalnego cyfrowego archiwum i sprawne zarządzanie dokumentami. DMS zapewnią wsparcie w digitalizacji firmy i odejście od realizowania obiegu w formie papierowej, czy załatwiania spraw e-mailem, czy poprzez program *Excel*. Usprawnienie działania związane jest z wprowadzaniem, opisywaniem oraz akceptacją dokumentów różnego typu takich jak faktury, umowy, korespondencja. DMS usprawnia bowiem procesy i komunikację wewnętrzną i zewnętrzną w określonej organizacji. Możliwości systemów klasy DMS wyszczególniono w tabeli 1.

Tab. 1. Możliwości systemów DMS

Opis zdolności	Nazwa zdolności	Symbol
Swobodny dostęp do dokumentów z dowolnego miejsca dzięki możliwości pracy na aplikacjach mobilnych, przeglądarkach WWW i aplikacji <i>desktop</i> .	Mobilny dostęp	
Bieżący dostęp do zadań dzięki systemowi powiadomień mobilnych i e-mailowych.	Powiadomienia	